

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงบรรยาย (descriptive research) เพื่อศึกษาการดูแลแบบผสมผสานในผู้สูงอายุโรคมะเร็งระหว่างได้รับรังสีรักษา โดยมีวิธีการดำเนินวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษา คือ ผู้สูงอายุโรคมะเร็งที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป

ประชากรเป้าหมาย คือ ผู้สูงอายุโรคมะเร็งที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป มารับการรักษาด้วยรังสีที่หน่วยรังสีรักษาของโรงพยาบาลสงขลานครินทร์ จำนวน 359 คน (สถิติผู้สูงอายุโรคมะเร็งของหน่วยรังสีรักษา, 2548)

เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติ ดังนี้

1. มารับการรักษาด้วยรังสีที่หน่วยรังสีรักษาของโรงพยาบาลสงขลานครินทร์ ไม่ต่ำกว่า 5 ครั้ง
2. รู้ว่าป่วยเป็นโรคมะเร็ง และมีประสบการณ์การดูแลแบบผสมผสานระหว่างได้รับรังสีรักษา
3. มีการรับรู้ปกติ และสามารถสื่อสารภาษาไทยได้เข้าใจ

ขนาดกลุ่มตัวอย่าง คำนวณโดยการประมาณจากจำนวนประชากร กำหนดขนาดตัวอย่างร้อยละ 25 ของจำนวนประชากร (เพศน้อย, ศิริพร, และทัศนีย์, 2539) ดังนั้นในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้จึงใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 90 คน

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากการทบทวนเอกสารและวรรณกรรม ประกอบด้วย 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล และการเจ็บป่วย ประกอบด้วยคำถามจำนวน 10 ข้อ ได้แก่ อายุ เพศ สถานภาพสมรส ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ ความเพียงพอของรายได้ แหล่งที่มาของรายได้หลัก อวัยวะที่เป็นมะเร็ง และระยะเวลาที่ผู้ป่วยรู้ว่าเป็นมะเร็ง

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการรับรู้สาเหตุของการเกิดมะเร็ง ประกอบด้วยคำถามจำนวน 1 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการรับรู้ความรุนแรงของโรคมะเร็ง จำนวน 4 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์ ดังนี้

5	คะแนน	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	คำตอบนั้นตรงกับการรับรู้ตามความเข้าใจของผู้ตอบมากที่สุด
4	คะแนน	เห็นด้วย	หมายถึง	คำตอบนั้นตรงกับการรับรู้ตามความเข้าใจของผู้ตอบมาก
3	คะแนน	ไม่แน่ใจ	หมายถึง	คำตอบนั้นผู้ตอบรู้สึกไม่แน่ใจ
2	คะแนน	ไม่เห็นด้วย	หมายถึง	คำตอบนั้นไม่ค่อยตรงกับการรับรู้ตามความเข้าใจของผู้ตอบ
1	คะแนน	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	คำตอบนั้นไม่ตรงกับการรับรู้ตามความเข้าใจของผู้ตอบ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามประสบการณ์การดูแลแบบผสมผสาน จำนวน 1 ข้อ

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามการใช้อาคารดูแลแบบผสมผสานระหว่างได้รับรังสีรักษา วัตถุประสงค์ของการใช้ ความยากง่ายของการเข้าถึงแหล่งบริการ และความพึงพอใจในผลที่ได้รับ ประกอบด้วยคำถามจำนวน 2 ข้อ ได้แก่ การดูแลแบบผสมผสานที่ใช้ และอาการข้างเคียงระหว่างได้รับรังสีรักษา

ความมากน้อยของแหล่งบริการ แบ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ คือ

1	หมายถึง	มีแหล่งบริการน้อยมาก หาได้ยาก
2	หมายถึง	มีแหล่งบริการปานกลาง พหุหาได้บ้าง
3	หมายถึง	มีแหล่งบริการมาก หาได้ทั่วไป

ความสะดวกในการไปใช้บริการ แบ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ คือ

1	หมายถึง	เดินทางลำบาก ไกล และไปเองไม่ได้
2	หมายถึง	เดินทางไม่ลำบาก แต่ไปเองไม่ได้
3	หมายถึง	เดินทางสะดวก ใกล้ และไปใช้บริการได้ด้วยตนเอง

การประเมินความพึงพอใจในผลที่ได้รับ แบ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ คือ

1	หมายถึง	รับรู้ว่าได้ผลน้อย/มีความพึงพอใจน้อย
2	หมายถึง	รับรู้ว่าได้ผลปานกลาง/มีความพึงพอใจปานกลาง
3	หมายถึง	รับรู้ว่าได้ผลมาก/มีความพึงพอใจมาก

ส่วนที่ 6 คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับการดูแลแบบผสมผสานที่ใช้ในการจัดการกับอาการข้างเคียงที่เกิดขึ้นระหว่างได้รับรังสีรักษา จำนวน 2 ข้อ

การแปลผลค่าคะแนน พิจารณาจากค่าเฉลี่ยของคะแนนแบบสอบถาม โดยกำหนดระดับคะแนนเป็น 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง และต่ำ โดยใช้ค่าพิสัยหารด้วยจำนวนระดับ ดังนี้

1. เมื่อคะแนนต่ำสุด-สูงสุด มีค่า 1-3 คะแนน คือ ระดับความพึงพอใจในผลที่ได้รับ

คะแนน	ระดับความพึงพอใจในผลที่ได้รับ
1.00 - 1.66	ต่ำ
1.67 - 2.33	ปานกลาง
2.34 - 3.00	มาก

2. เมื่อคะแนนต่ำสุด-สูงสุด มีค่า 1-5 คะแนน คือ ระดับการรับรู้ความรุนแรงของโรคมะเร็ง

คะแนน	ระดับการรับรู้ความรุนแรงของโรคมะเร็ง
1.00 - 1.80	น้อยที่สุด
1.81 - 2.60	น้อย
2.61 - 3.40	ปานกลาง
3.41 - 4.20	มาก
4.21 - 5.00	มากที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. การหาความตรงของเครื่องมือ (content validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการดูแลแบบผสมผสาน 1 ท่าน พยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านการดูแลผู้สูงอายุโรคมะเร็ง 1 ท่าน และแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านโรคมะเร็ง 1 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความตรง ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ รวมทั้งความครอบคลุมของข้อความตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา หลังจากผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมดแล้วทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะที่ได้รับก่อนนำไปตรวจสอบและหาความเที่ยงของเครื่องมือ

2. การหาความเที่ยงของเครื่องมือ (reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะแล้ว ไปทดลองใช้กับผู้สูงอายุโรคมะเร็งที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 ราย และนำคะแนนที่ได้มาหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีทดสอบซ้ำ (test-retest method) โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดิมจำนวน 2 ครั้ง ในระยะเวลาห่างกัน 3 วัน นำคะแนนที่ได้จากการวัดทั้ง 2 ครั้ง มาหาค่าความสัมพันธ์โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.86

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขั้นเตรียมการ

1.1 ขออนุมัติหนังสือราชการจากคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลสงขลานครินทร์ จ.สงขลา เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย และขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.2 ติดต่อประสานงานกับหัวหน้าแผนกรังสีรักษา เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และรายละเอียดในการศึกษา พร้อมกับขอความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูล

2. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 เลือกผู้สูงอายุที่แผนกรังสี หลังจากนั้นแนะนำตนเอง อธิบายวัตถุประสงค์ ขั้นตอนรายละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งขอความร่วมมือในการทำวิจัย และให้การพิทักษ์สิทธิ ก่อนเก็บข้อมูลโดยบอกให้ทราบถึงสิทธิในการตอบหรือปฏิเสธและยกเลิกการเป็นผู้เข้าร่วมการวิจัยได้ตามต้องการ

2.2 เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินยอมเข้าร่วมวิจัย ผู้วิจัยแจกแบบสอบถาม และอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถาม จากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง ซึ่งใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามคนละประมาณ 30-40 นาที

2.3 ในระหว่างการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยจะรออยู่ในบริเวณใกล้เคียงที่ไม่รบกวนการตอบแบบสอบถาม แต่สามารถจะให้คำอธิบายในการตอบแบบสอบถามเมื่อกลุ่มตัวอย่างมีข้อสงสัยในระหว่างที่ตอบแบบสอบถาม ในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างไม่สามารถอ่านออกเขียนหนังสือได้ ผู้วิจัยจะอ่านข้อคำถามในการตอบแบบสอบถามให้ และเขียนในส่วนที่ให้ตอบโดยปราศจากการชี้นำ เมื่อได้คำตอบแล้วผู้วิจัยจะบันทึกตามความเป็นจริง

2.4 นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ หากพบว่าแบบสอบถามไม่สมบูรณ์ให้กลุ่มตัวอย่างตอบเพิ่มเติมจนสมบูรณ์ ก่อนนำมาวิเคราะห์โดยวิธีทางสถิติต่อไป

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คำนึงถึงจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักวิจัย โดยผู้วิจัยได้พิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง ตั้งแต่ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลจนกระทั่งนำเสนอผลการวิจัย โดยผู้วิจัยเข้าพบกลุ่มตัวอย่างพร้อมกับแนะนำตัว พูดคุยสร้างสัมพันธภาพ อธิบายวัตถุประสงค์ และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล รายละเอียดของแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างต้องให้ข้อมูล โดยอธิบายและให้ดูแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจริง ขอความร่วมมือในการวิจัย โดยข้อมูล

ที่กลุ่มตัวอย่างให้มาไม่มีผิดหรือถูก สามารถตอบได้ตามความรู้สึกและประสบการณ์ของท่านที่เป็นจริง รวมถึงสิทธิในการตอบรับ ปฏิเสธหรือยกเลิกการเข้าร่วมวิจัยตามความต้องการ หากไม่พร้อมที่จะให้ข้อมูล โดยไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อการบริการรักษาพยาบาลที่ผู้ป่วยจะได้รับแต่อย่างใด และมีสิทธิที่จะยุติการให้ข้อมูลได้ตลอดเวลาในขณะที่เก็บข้อมูลโดยไม่มีข้อแม้ใดๆ รวมทั้งเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างซักถามข้อสงสัยเพิ่มเติม และทบทวนการตัดสินใจในการเข้าร่วมการวิจัยตามความสมัครใจ

สำหรับผลการวิจัยที่ได้มาจะเก็บเป็นความลับและนำเสนอในภาพรวมและไม่ระบุชื่อผู้ให้ข้อมูล เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินดีให้ความร่วมมือ ผู้วิจัยแสดงความขอบคุณและเขียนชื่อตอบรับการเข้าร่วมวิจัยอย่างเป็นทางการเป็นลายลักษณ์อักษรในใบพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง หากกลุ่มตัวอย่างไม่สามารถเขียนชื่อตัวเองได้ ผู้วิจัยได้ใช้การตอบรับทางวาจาเพียงอย่างเดียวแทน

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ตรวจสอบความครบถ้วนถูกต้องของข้อมูลแล้ว นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล การเจ็บป่วย ประสบการณ์การดูแลแบบผสมผสาน วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ความรุนแรงของโรค ความยากง่ายของการเข้าถึงแหล่งบริการ และความพึงพอใจในผลที่ได้รับในการดูแลแบบผสมผสาน วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. ข้อมูลการสัมภาษณ์ด้วยคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับการดูแลแบบผสมผสานที่ใช้ในการจัดการกับอาการข้างเคียงที่เกิดขึ้นระหว่างได้รับรังสีรักษา ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหาอย่างง่าย นำมาหาค่าร้อยละ